

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
prorektor vəzifəsini icra edən:

 dos.Z.I.Məmmədov
“ ” “ ” 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050711 – Bağçılıq və tərəvəzçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Ümumi bağçılıq” (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 12.04.2018-ci il. F-249 sayılı əmri ilə qrif verilmişdir.)

Kodu: İPF-B09

Tədris ili: I (2024-2025)

Semestr: II (payız)

Tədris yükü: Cəmi – 120 saat. Auditoriya saati – 45 (30 saat mühazirə, 15 saat laboratoriya)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4

Auditoriya № 114, 314

Saat: III gün 2 saat mühazirə

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: biol.üzrə f.d., dosent Ağayeva Mələhət Əli

Məsləhət günləri və saati: III gün, Saat 12⁰⁰-14.⁰⁰

E-mail ünvanı: zooloq.60@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Həsənov Z. M., Əliyev C. M. Meyvəçilik (dərslik), Bakı, MBM nəşriyyatı, 2007, 465 s.
2. Quliyev F. A., Abdullayev F. M. Kivi bitkisinin becərilməsinin texnologiyası, Bakı, “Müəllim”, 2009, 60 s.
3. Əliyev C. M. Meyvəçilik, Bakı, 1974.
4. Həsənov Z. M. Subtropik meyvə bitkiləri (I-II hissə), K., 1984; 1983.
5. Rəcəbli Ə. C. Azərbaycanın meyvə bitkiləri. Bakı, 1966
6. Sadıqov Ə. N., Sadıqova N.M. Azərbaycanda alma bitkisi. Bakı, 2005
7. Витовский В. Л. Плодовые растения мира. Санкт-Петербург-Москва-Краснодар: Лань, 2003, 591 с.
8. Бейкер Х. Плодовые культуры: Пер. с англ./Предисл. Ф. А. Волкова. М.: Мир, 1986, 198 с.
9. Колесников В.А. и др. Плодоводство. М., 1979
10. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Ümumi bağçılıq” fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhalinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimalı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhalinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiyyə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

Müasir bağçılıq elmi təbiət elmlərinin əsas qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla, müasir intensiv bağların tələblərinə uyğun bağların salınmasını tələb edir.

Ümumi bağçılıq fənni aqrar təhsil müəssisələrində aqronomluq istiqamətli ixtisaslar üzrə mütəxəssis hazırlığında əsas fənn kimi tədris olunur.

Ümumi bağçılıq fənni-aqronomluq, meyvə tərəvəzçilik, bitki mühafizəsi, aqrokimya və torpaqşünaslıq ixtisaslı qruplarında əsas fənn kimi tədris olunur. Fənnin əsas obyekt "meyvə-giləmeyvə" bitkiləridir.

Ümumi bağçılıq nəzəri və metodoloji əsasını fundamental tətbiqi elmlər: biologiya, fizika və kimya təşkil edir. Meyvəçilik həmçinin bitkiçilik, torağşünaslıq, aqrokimya, botanika, bitki fiziologiyası, mikrobiologiya, meliorasiya, meteorologiya, seleksiya və toxumçuluq, fitopotologiya, entomologiya və s. kimi digər aqronomiya elmləri ilə sıx əlaqədardır.

Fənnin tədrisində məqsəd: - bağ bitkilərindən səmərəli istifadə məqsədilə müəyyən edilmiş və elmi əsaslandırılmış aqrotexnologiyaların öyrənilməsi və müasir metodlarla yeni meyvə-giləmeyvə bağlarının salınması, onlara qulluq qaydalarının sistemli qurulmasında tələbəbrin təfəkkürünü formalaşdırmaqdan ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər.Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə:Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokvium nəticələrinə görə.Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X.Təqvim planı:Mühazirə 30 saat, laboratoriya 15 saat. Cəmi 45 saat

No	Mühazirə mövzuları	Saat	Tarix
1	Mövzu 1: Giriş. Ümumi bağçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri Plan: 1. Ümumi bağçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri. 2. Ümumi bağçılığın qısa inkişaf tarixi 3. Bağçılığın xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 3, 4]	2	
2	Mövzu 2: Meyvə bitki cinslərinin qruplaşdırılması Plan: 1.Meyvə bitki cinslərinin morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması 2.Meyvə bitki cinslərinin İstehsalat-bioloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 7, 8]	2	
3	Mövzu 3: Meyvə bitkilərinin yeraltı hissələrinin böyüməsi və formalaşması Plan: 1.Meyvə bitkilərinin həyatında kök sisteminin rolu 2.Köklərin qruplaşdırılması 3.Kök sisteminin torpaqda yerləşməsi Ədəbiyyat və mənbə: [1, 6, 8]	2	
4	Mövzu 4: Meyvə bitkilərinin yerüstü hissələrinin böyüməsi və formalaşması Plan: 1.Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri 2.Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri 3.Meyvə bitkilərində budaqların tipləri 4.Meyvə bitkilərinin yarpaqları Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 6, 9]	2	
5	Mövzu 5: Meyvə bitkilərinin generativ orqanlarının quruluşu Plan: 1.Meyvə bitkilərinin çiçəkləri 2.Meyvə bitkilərinin çiçəklərində tozlanma 3.Meyvə bitkilərinin çiçəklərində mayalanma prosesi Ədəbiyyat və mənbə: [3, 5, 6]	2	
6	Mövzu 6: Meyvələrin quruluşu və onların qruplaşdırılması Plan: 1.Meyvələrin quruluşu və onların qruplaşdırılması 2.Toxumlar: tumlu və çəyirdəkli meyvə bitkilərinin toxumları Ədəbiyyat və mənbə: [3, 5, 8]	2	

7	Mövzu 7: Meyvə bitkilərində çoxalmanın növləri Plan: 1.Toxumla çoxalma 2.Vegetativ çoxalma üsullarının qruplaşdırılması 3.Yaşıl çiliklə və digər vegetativ orqanlarla meyvə bitkilərinin çoxaldılması Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 4]	2	
8	Mövzu 8: Meyvə tingliyinin təşkili Plan: 1.Tingliyin əhəmiyyəti 2.Meyvə tingliyinin növləri və əsas şöbələri 3.Tinglik sahəsi üçün ərazinin seçilməsi 4.Tinglik sahəsinin təşkili Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 4]	2	
9	Mövzu 9: Meyvə ağaclarının budanması və formalaşdırılması Plan: 1. Meyvə ağaclarının budanmasının əhəmiyyəti 2. Meyvə bitkilərində budamanın növləri 3. Meyvə bitkilərinin formalaşdırılması Ədəbiyyat və mənbə: [2, 5, 6]	2	
10	Mövzu 10: Tumlu meyvə bitkilərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1. Alma bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 2. Amud bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 3. Heyva bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri 4. Əzgil bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 4, 8,]	2	
11	Mövzu 11: Çəyirdəkli meyvə bitkilərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1.Ərik bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 2.Gavalı bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 3.Gilas bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 4, 8,]	2	
12	Mövzu 12: Giləmeyvə bitkilərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1. Çiyələk bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 2. Qarağat bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 3. Aktinidiya (kivi) bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 4. Moruq bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [2, 4, 7, 8]	2	
13	Mövzu 13: Subtropik bitkilərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1.Əncir bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 2.Nar bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 3.Feyxoə bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 2, 7]	2	
14.	Mövzu 14: Sitrus bitkilərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1.Limon bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 2.Naingi bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 3.Portağal bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 10]	2	

15	Mövzu 15: Tropik bitkilərinin ümumi xarakteristikası Plan: 1.Banan bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri 2.Ananas bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [2, 3, 8]	2	
Cəmi:		30 s.	

Nö	Laboratoriya işləri	Saat	Tarix
1	Mövzu 1. Meyvə bitki cinslərinin qruplaşdırılması	2	
2	Mövzu 2. Meyvə bitkilərinin morfoloji quruluşu	2	
3	Mövzu 3. Meyvə bitkilərinin həyatında ekoloji amillər	2	
4	Mövzu 4. Meyvə bitkilərində çoxalmanın növləri	2	
5	Mövzu 5. Bağda istifadə edilən kəşici alətlər və onların işə hazırlığı	2	
6	Mövzu 6. Meyvə tingliyinin təşkili	2	
7	Mövzu 7. Meyvə bitkilərində budamanın üsulları və calağın növləri	2	
8	Mövzu 8. Meyvə bitkilərinin ümumi xarakteristikası	1	
	Cəmi:	15 s	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

- Meyvəçiliyin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və meyvəçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, dünya ölkələrində intensiv meyvəçilik sistemlərini.
- Müasir və intensiv bağçılıq sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirməyi
- Bağçılıqda becərilən ayrı-ayrı bitkilərin orqanlarının morfoloji, anatomik quruluşunu, becərmə texnologiyasını
- Bağ bitkilərinin sort tərkibinin və davamlı məhsul istehsalına zəmanət verən sortların müəyyənləşdirilməsi.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

- 1.Meyvə bitkilərinin morfoloji təsvirini;
2. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafını; onların böyümə və inkişafında xarici mühit şəraitinin rolunu;
- 3.Meyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsaslarını, meyvə istehsalı texnologiyasını;
- 4.Bağın layihələndirilməsi və təşkili;
5. Məhsuldar bağlara düzgün qulluq işlərini bacarmaq imkanı əldə edilir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I. Kollektiv sualları :

- 1.Ümumi bağçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri
- 2.Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılması
- 3.Meyvə bitki cinslərinin morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması
- 4.Meyvə bitki cinslərinin İstehsalat-bioloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması
- 5.Meyvə bitkilərinin həyatında kök sisteminin rolu
- 6.Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri
- 7.Meyvələrin quruluşu və onların qruplaşdırılması
- 8.Meyvə bitkilərinin toxumla çoxaldılması
- 9.Yaşıl çiliklə və digər vegetativ orqanlarla meyvə bitkilərinin çoxaldılması
- 10.Meyvə tingliyinin növləri və əsas şöbələri

II. Kollektiv sualları :

- 1.Tinglik sahəsi üçün ərazinin seçilməsi

- 2.Meyvə bitkilərində budamanın növləri
- 3.Meyvə bitkilərinin formalaşdırılması
- 4.Alma bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 5.Gavalı bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 6.Çiyələk bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 7.Aktinidiya (kivi) bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 8.Əncir bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 9.Nar bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 10.Feyxoə bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

XV. İmtahan sualları:

I-blok

- 1.Ümumi bağçılıq fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri
- 2.Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılması
- 3.Meyvə bitki cinslərinin morfoloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması
- 4.Meyvə bitki cinslərinin İstehsalat-bioloji xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılması
- 5.Meyvə bitkilərinin həyatında kök siseminin rolu
- 6.Köklərin qruplaşdırılması
- 7.Kök siseminin torpaqda yerləşməsi
- 8.Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri

II-blok

- 9.Meyvə bitkilərində budaqların tipləri
- 10.Meyvə bitkilərinin çiçəkləri
- 11.Meyvələrin quruluşu və onların qruplaşdırılması
- 12.Toxumlar: tumlu və çəyirdəkli meyvə bitkilərinin toxumları
- 13.Meyvə bitkilərinin çiçəklərində tozlanma
- 14.Meyvə bitkilərinin çiçəklərində mayalanma prosesi
- 15.Toxumla çoxalma
- 16.Vegetativ çoxaltma üsullarının qruplaşdırılması

III-blok

- 17.Yaşıl çiliklə və digər vegetativ orqanlarla meyvə bitkilərinin çoxaldılması
- 18.Tingliyin əhəmiyyəti
- 19.Meyvə tingliyinin növləri və əsas şöbələri
- 20.Tinglik sahəsi üçün ərazinin seçilməsi
- 21.Tinglik sahəsinin təşkili
- 22.Meyvə ağaclarının budanmasının əhəmiyyəti
- 23.Meyvə bitkilərində budamanın növləri
- 24.Meyvə bitkilərinin formalaşdırılması

IV-blok

- 25.Alma meyvə bitkilərinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 26.Amud bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 27.Heyva bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
- 28.Əzgil bitkisinin botaniki və bioloji xüsusiyyətləri
- 29.Ərik bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 30.Gavalı bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 31.Gilas bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 32.Çiyələk bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

V-blok

- 33.Qarağaq bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 34.Aktinidiya (kivi) bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 35.Moruq bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 36.Əncir bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri
- 37.Nar bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

38.Feyxoə bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

39.Limon bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

40.Naringi bitkisinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri

“Ümumi bağçılıq” fənninin sillabusu **050711** – “Bağçılıq və tərəvəzçilik” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.
Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 fevral 2025-ci il, protokol № 06)

Fənn müəllimi: biol.e.ü.f.d., dos. M.Ağayeva

Kafedra müdiri: tex.e.ü.f.d., dos. İ.C. Kərimov